

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088
V.U.: E. GOVAERTS, POSTBUS 14, B - 2650 EDEGEM

NR. 58 / JULI-AUGUSTUS 2012
AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

1962-2012 : VIJFTIG JAAR VATICANUM II « EEN HERSENSCHIM »

« **T**WEE vormen van liefde hebben twee steden gebouwd. De liefde tot God die leidt tot misprijzen voor zichzelf heeft de Stad Gods gebouwd. De eigenliefde die leidt tot misprijzen voor God heeft de Stad van Satan gebouwd » (Sint-Augustinus).

De Stad Gods is de katholieke Kerk, die alle mensen tot zich trekt door haar genade, zoals die zich weerspiegelt in de missionering en in het heldhaftige leven van de heiligen tot op vandaag : de H. Teresia van het Kind Jezus, pater Charles de Foucauld, de H. Maximiliaan-Maria Kolbe en zovele onbekende martelaren.

Maar het is de Maagd Maria die, meer dan zij allemaal, openlijk en onafgebroken de manifestatie is van de genade en het erbarmen waarvan de katholieke Kerk het voorwerp is en die door haar ook verleend worden.

Hoe komt het echter dat dit beeld van de Kerk sedert vijftig jaar zo verwaagt en geleidelijk aan verdwijnt, tot vandaag nog enkel een « Stad voor de helft in puin » overblijft die de herderskinderen van Fatima met de tranen in de ogen in een visioen zagen ? En dat nog wel bij het aanbreken van het derde millennium, dat door het Tweede Vaticaans Concilie gewild en aangekondigd werd als een nieuw Pinksteren ?

Het was niemand minder dan kardinaal Ratzinger die de verklaring in alle duidelijkheid en met een ongewone openhartigheid gegeven heeft. Hij zei dat

Vaticanium II bewust gebroken had met het verleden en de erfenis van een « Kerk van Contrareformatie », een eng-katholieke Kerk naar het model van een middeleeuwse stad met hoge muren « die de poorten van de hel niet zullen overweldigen » (Mt 16, 18).

Vaticanium II luidde een nieuwe pastoraal in, « een nieuwe manier van leven, van handelen en van denken » (Paulus VI). De Kerk zou voortaan geen schrik meer hebben om zich open te stellen voor elke mens, elke godsdienst en elke cultuur, met het oog op een wereldwijde verzoening. « Wees niet bang ! », riep Joannes-Paulus II uit : « door mens te worden heeft Christus zich in zekere zin verenigd met elke mens ». De Kerk moet de tempel van het Begrip zijn, het Kruis van Christus moet een weg van vrede en vriendschap onder alle mensen openen, in de vrijheid « en vooral in de godsdienstvrijheid » (Benedictus XVI). Men werkt bijgevolg niet meer voor de Kerk, men werkt voor de mensheid. « De mens is de weg van de Kerk » (Joannes-Paulus II).

Door dienaars van de wereld te worden veranderde de Kerk van Meester. De H. Pius X had dit gevreesd en voorgezegd :

« Wanneer men denkt aan alles wat er nodig geweest is aan krachten, wetenschap en bovennatuurlijke deugden om de Stad Gods te vestigen, aan het lijden van miljoenen martelaren, het inzicht van kerkvaders en kerkleraars en de toewijding van alle

DE H. TERESIA VAN HET KIND JEZUS.

Polychroom houten beeld door broeder Henry van het Kruis.

helden van de naastenliefde; wanneer men denkt aan die machtige hiërarchie die geboren is uit de Hemel en aan de stromen van de goddelijke genade, aan het feit dat dit alles opgebouwd, samengevoegd en doordrongen is door het Leven en de Geest van Jezus Christus, de Wijsheid van God, het mens-geworden Woord; wanneer men aan dat alles denkt, dan is men ontzet te zien dat nieuwe apostelen zich koortsachtig inspannen om beter te doen door het verspreiden van een vaag idealisme en burgerdeugden. Wat zullen zij voortbrengen? Wat zal er tevoorschijn komen uit hun samenwerking? Een louter verbale constructie, een hersenschim» (Brief over de Sillon, 25 augustus 1910).

Aan de vruchten kent men de boom: vijftig jaar nadat het Tweede Vaticaans Concilie met veel trompetgeschal geopend werd, is de Kerk nu een puinhoop. Abbé Georges de Nantes legde vanaf het begin de vinger op de wonde, niet bang om door paus Joannes XXIII bij de « onheilspropheten » gerangschikt te worden. De feiten hebben hem gelijk gegeven.

Eén voorbeeld naast tientallen andere: de geleidelijke verdwijning van het aantal vrouwelijke religieuzen. Naar aanleiding van de ontmoeting in Rueil-Malmaison van de « jonge mannelijke en vrouwelijke religieuzen van Frankrijk », in januari van dit jaar, maakte de krant *La Croix* onthutsende cijfers bekend: « In 1967 waren er nog 114 000 vrouwelijke religieuzen. In 1973, zes jaar later, was hun aantal geslonken tot 93 000. In 2003: 44 000. In 2009: 33 600 "apostolische" religieuzen en 4.334 monialen, met een gemiddelde leeftijd van bijna tachtig jaar » (28-29 januari 2012). Dat is het bilan vijftig jaar na « het grootste Concilie van alle tijden »...

Tweehonderd jaar lang was de situatie heel anders: « Het religieuze leven heeft de twee voorbije eeuwen een diepe invloed uitgeoefend op de Franse samenleving, die gewoon geworden was aan het vaak zo discrete silhouet van de zusters in de gangen

van de ziekenhuizen, de klaslokalen of de straten van de minder begunstigde stadswijken » (*ibid.*), waar ze vandaag op dramatische wijze afwezig zijn.

Op 25 augustus 1967 schreef abbé de Nantes in één van zijn *Brieven aan mijn vrienden*:

« Beeld jullie in dat ten gevolge van het Concilie een sterke stroming de jeugd en de elite naar de seminaries, de abdijen en de kloosters zou gevoerd hebben. Dat de katholieke werken en scholen zomende bijeenkorven zouden geworden zijn en dat de missies hun inspanningen hadden vertienvoudigd, ondersteund door de vurige financiële steun van de rijke katholieke landen. Beeld jullie in, veronderstel dat de Kerk daags na het Concilie een geweldige vernieuwing, expansie en uitstraling zou gekend hebben.

« Hoe zouden mijn gestencilde briefjes dan ontvangen zijn? Welk belang zouden jullie hechten aan hun "beledigingen"? Welke waardering en welke affectie zouden jullie kunnen opbrengen voor een gesuspendeerde priester die koppig zou vasthouden aan een partijdige en kwaadwillige kritiek op alles en iedereen? Een priester die als een dorre vijgenboom aan de kant zou blijven staan terwijl het grote werk van de evangelisatie van de armen zou beginnen. Zou ik in dat geval zestienduizend lezers hebben? Ik zou er nog geen honderd hebben, ik zou er geen enkele hebben! En ik zou de eerste zijn om te walgen van mezelf, van mijn hoogmoed, van mijn blinde stijfhoofdigheid.

« Het antwoord van de Opperherder en de bisschoppen op mijn bijtende kritiek, het enige antwoord dat doorslaggevend zou zijn, zou de vreugdevolle balans van deze "nieuwe sprong voorwaarts van het Rijk van Christus" (Joannes XXIII) zijn.

« Dat schitterende resultaat werd ons aangekondigd, beloofd en gewaarborgd. Maar het tegenovergestelde is gebeurd... » (brief nr. 250).

broeder Bruno van Jezus-Maria

NEDERLANDSTALIGE CRC-SITE VERNIEUWD

Onze webstek www.nl.site-crc.com bevat vanaf nu veel meer dan enkel de recente nummers van « *Hij is verrezen!* ». U vindt er ook artikels die niet in ons tijdschrift gepubliceerd worden maar alleen op het net:

- **Tijdlĳn: leven en werk van abbé de Nantes**

Tijdens zijn lange leven schreef abbé de Nantes (1924-2010) ongelooflijk veel en hield hij voordrachten en preken over de meest uiteenlopende onderwerpen. Wij plaatsen zijn werk tegen de achtergrond van wat er de inspiratiebron van was: de geschiedenis van Kerk en wereld in de 20ste eeuw.

- **Heel onze godsdienst aan jongeren uitgelegd**

Abbé de Nantes legt in verschillende hoofdstukken het katholiek geloof uit aan jonge mensen. De ideale handleiding voor ouders en opvoeders die degelijk godsdienstonderricht willen geven.

- **De geschiedenis van de katholieke Kerk** [in voorbereiding]

Breed historisch fresco in 12 hoofdstukken, van de apostolische tijden tot Vaticanum II en het post-concilie, waarin de "orthodromie" of rechtlijnigheid van het goddelijk heilsplan wordt aangetoond. Wij hebben elk hoofdstuk aangevuld met een kort overzicht van de kerkelijke geschiedenis in ons eigen land.

HET PROCES VAN JEZUS

KRITISCHE ANALYSE VAN HET JEZUSBOEK VAN BENEDICTUS XVI

Vorig jaar verscheen het tweede deel van « *Jezus van Nazareth* » door Joseph Ratzinger / Paus Benedictus XVI (Nederlandse vertaling uitgegeven bij Lannoo). Op de omslag van het eerste deel schreef de Paus : « Het is op generlei wijze een document van leergezag, maar enkel en alleen een uitdrukking van mijn persoonlijke zoeken naar het gelaat van de Heer. Iedereen is daarom vrij mij tegen te spreken. » Wij nemen dan ook de vrijheid om een kritische stem te laten horen. Wij vinden dat des te noodzakelijker omdat uit een grondige lectuur van het boek blijkt dat Joseph Ratzinger een bijbelse exegese toepast die rechtstreeks voortvloeit uit de teksten van Vaticanum II, vooral *Dei Verbum* en *Nostra Aetate*. Is deze exegese verenigbaar met twintig eeuwen Traditie of niet ? Doet zij de waarheid geweld aan of niet ? Om deze belangrijke vragen te beantwoorden ontleedt broeder Bruno Bonnet-Eymard hoofdstuk 7 van het pausboek, dat handelt over het proces van Jezus.

1. HET VOORAFGAANDE OVERLEG IN HET SANHEDRIN

BENEDICTUS XVI begint zijn 7de hoofdstuk met een betwistbare uitspraak : « *Het optreden van Jezus en de beweging die om hem heen vorm kreeg, hadden de tempelautoriteiten in eerste instantie koud gelaten. Het leek eerder een provinciale aangelegenheid, een soort beweging zoals die in Galilea bij gelegenheid ontstonden en die weinig aandacht verdienden* » (p. 154).

Werkelijk ? Hoe komt het dan dat we, van bij het begin van de prediking in Galilea, lezen : « **Toengingen de farizeeën heen, en spannden terstond met de herodianen tegen Hem samen om Hem ten val te brengen** » (Mc 3, 6) ?

« *De situatie veranderde met palmzondag* », vervolgt de H. Vader. In een vorig hoofdstuk van zijn boek, getiteld *INTOCHT IN JERUZALEM EN TEMPELREINIGING*, schrijft de Paus inderdaad dat Jezus op Palmzondag voor de allereerste keer de heilige stad binnengaat : « *Over de profeet uit Nazareth had wel een verhaal de ronde gedaan, maar hij leek niets met Jeruzalem te maken te hebben, ze kenden hem niet* » (p. 21).

Deze voorstelling van zaken laat Benedictus XVI toe om de inwoners van Jeruzalem vrij te pleiten van elke schuld aan de dood van Jezus. Heel anders klinkt het echter bij Sint-Jan, die schrijft dat Jezus integendeel zo bekend is in Judea dat Hij er niet wil rondtrekken : « **Daarna trok Jezus in Galilea rond ; want Hij wilde niet in Judea vertoeven, omdat de Joden Hem zochten te doden** » (Jo 7, 1). Volgens het vierde evangelie koos Jezus er inderdaad voor om zijn openbaar leven te beginnen met een profetische daad in de heilige stad, en meer bepaald in de

De dichtgemetselde Gouden Poort in de oostelijke omwalling van Jeruzalem is de poort waarlangs Jezus op Palmzondag de stad binnentrok (*Mt 21, 1-11*) en zo de profetieën in vervulling deed gaan. Saladin liet de doorgang in 1187 dichtmetselen om zo de komst te beletten van een joodse messias – want de Joden weigerden hardnekkig om in Christus hun Heiland te erkennen, hoewel Hij zo duidelijk de Schriften had vervuld. Vooraan op de foto : de Olijfhof.

Tempel : Hij verjaagt de verkopers van dieren en de geldwisselaars « *met een zweep van koorden* » en doet daarbij een verbazingwekkende uitspraak : « **Maakt het huis van mijn Vader niet tot een verkooplokaal** » (Jo 2, 16). Zijn leerlingen zien er de vervulling in van het woord van de psalmist : « **De ijver voor uw huis zal mij verteren** » (Ps 69, 10).

Benedictus XVI kent slechts één aanvaring met de verkopers in de Tempel, helemaal op het einde van het openbaar leven. We hebben nochtans het duidelijke getuigenis van Joannes dat Jezus verschillende keren is “opgegaan” naar Jeruzalem ; de apostel was daarbij telkens zijn metgezel en was dus ooggetuige van de verschrikkelijke disputen tussen Jezus en de autoriteiten.

Waarom wordt dat door de Paus verzwegen ? Waarom maakt hij van Jezus een onbekende in Jeruzalem, aan de vooravond van het Lijden dat Hij er

zal moeten ondergaan? Omdat Benedictus XVI zich wil aanpassen aan het onderricht van Vaticanum II. En dan gaat het niet alleen om DEI VERBUM maar evenzeer, en meer nog, om NOSTRA AETATE, de conciliaire « verklaring over de houding van de Kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten », die een eenzijdig pleidooi is ten gunste van het jodendom¹. Dat is zo flagrant dat de ambassade van Israël bij de H. Stoel onmiddellijk na het verschijnen van het boek van Benedictus XVI zijn goedkeuring uitsprak over de pauselijke interpretatie van het proces van Jezus: « De Joden worden ontheven van de verantwoordelijkheid voor de dood van Jezus. »

Het keurslijf van Vaticanum II waarin de Paus zich wringt, maakt dat hij niet doet wat hij nochtans als plaatsbekleder van Christus op aarde zou moeten doen: **alle Joden van goede wil oproepen om zich te bekeren**, want de Evangelies tonen op elke bladzijde aan dat in Jezus de Schriften vervuld worden!

Keren we nu terug naar hoofdstuk 7 van het pausboek. Volgens de H. Vader komt « *de messiaanse inhuldiging van Jezus bij zijn intocht in Jeruzalem* » bij de joodse gezagsdragers over als een nieuw en zorgwekkend gegeven: « *Er was de tempelreiniging met de duiding waarin het einde van de tempel als zodanig en de fundamentele omvorming van de cultus werden aangekondigd, in tegenspraak met de door Mozes opgelegde voorschriften. Er waren de preken van Jezus in de tempel, waarin een volmachtaanspraak te onderkennen was die een nieuwe vorm aan de messiaanse hoop leek te geven en die zodoende het monotheïsme van Israël bedreigde [sic]. Er waren de wonderen die Jezus in het openbaar deed [en nog wel op de sabbat!] en de aanzwellende stroom van mensen die zich bij hem aansloten. Al deze gebeurtenissen mochten niet meer worden genegeerd* » (pp. 154-155).

Wonderen? Deed Jezus wonderen? Maar... dan had men Hem moeten volgen! Benedictus XVI ziet dat echter anders, en hij legt ons de zorgen van het Sanhedrin uit alsof hij ze deelt: « *Dat alles vond plaats in de dagen van het Paschafeest, waarin de stad werd overspoeld door pelgrims en messiaanse hoop makkelijk politieke splijtstof kon worden. Daarom moesten de tempelautoriteiten hun verantwoordelijkheid opnemen en eerst voor zichzelf bepalen wat ze van dat alles moesten denken en hoe er diende te worden gereageerd.* »

Sint-Jan maakt een toespeling op een voorafgaand overleg door het Sanhedrin: « **Toen riepen de hogepriesters en farizeeën de Hoge Raad bijeen** » (Jo 11, 47). Wat is het resultaat van hun gesprek? « *We zijn geneigd te zeggen dat de politieke bezorgdheid waarin de priesteraristocratie en de farizeeën elkaar vanuit verschillende uitgangspunten*

vonden, de beweegreden was om tegen Jezus op te treden. Door die politieke overweging over Jezus en zijn uitstraling wordt echter zijn feitelijke en nieuwe boodschap miskend » (p. 155). « *Miskend* »? Afgewezen! « *Toch moeten we niet te overhaast de “louter politieke” visie van zijn tegenstanders veroordelen. Want in de staatsstructuur die tot dan gold, waren het politieke en het religieuze niet te scheiden. “Louter” politieke overwegingen bestonden net zomin als louter religieuze. De tempel, de heilige stad en het heilige land met zijn volk waren geen louter politieke realiteiten, maar ook geen louter religieuze. Waar het om tempel, volk en land ging, ging het om het religieuze fundament van de politiek en de religieuze consequenties ervan.* »

Dat is wat Benedictus XVI « *de rechtmatige zorg om tempel en volk te beschermen* » noemt. Hij onderscheidt die bezorgdheid van « *de specifieke machts-honger van de dynastie van Hannas en Kajafas* », die « *uiteraard* » te veroordelen is: daar zijn de rabbijnen het vandaag de dag met de Paus over eens.

Dat belet echter niet dat « *het kruis beantwoordde aan een goddelijk “moeten” en dat Kajafas met zijn beslissing uiteindelijk de voltrekker werd van de goddelijke wil.* » Het bewijs is het woord dat de hogepriester tot het Sanhedrin sprak en dat « *profetisch* » was, zoals ook Sint-Jan zegt. Want uit dat woord blijkt « *dat de verzamelde raad tot dan toe voor een doodsvonnis was teruggeschrokken en naar andere uitwegen uit de crisis [?] zocht, zonder die echter te vinden* » (p. 156). Daarop zei Kajafas: « **Beseft gij dan niet, dat het goed voor u is dat één mens sterft voor het heil van het volk, en niet het hele volk ten gronde gaat?** » (Jo 11, 50).

2. JEZUS VOOR DE HOGE RAAD

Volgens de H. Marcus en de H. Matteüs werd Jezus ter dood veroordeeld aan het eind van twee zittingen van het Sanhedrin. Sint-Lucas spreekt over één enkele bijeenkomst. Sint-Jan vermeldt er geen enkele. Bovendien staat het vast dat Jezus werd veroordeeld door Pilatus, vermits Hij gekruisigd werd; volgens de joodse wet zou Hij gestenigd geweest zijn. Als het dus Pilatus was die Jezus de dood heeft ingestuurd, is er dan werkelijk een joods proces geweest?

Dat zijn de gegevens van het probleem, waarop kerkvaders en kerkleraren doorheen de eeuwen van geloof hun scherpzinnigheid beproefd hebben, waarna onze tijden van universele kritiek en geloofsafval aanleiding waren tot de meest tegenstrijdige hypothesen. Sinds Alfred Loisy beschouwen de modernisten de zitting van het Sanhedrin als « *een onmogelijke inbeelding* ». Benedictus XVI vindt een middenweg om hen geen ongelijk te geven: « *We mogen het nu*

(1) Zie de bespreking van deze verklaring in *Hij is verrezen!* nr. 54, november-december 2011, pp. 9-14: VATICANUM III VOORBEREIDEN. HET CONCILIE EN HET JODENDOM.

als waarschijnlijk beschouwen dat het bij de rechtszaak tegen Jezus voor de Hoge Raad niet om een echt proces ging, maar om een indringend verhoor, dat uitliep op het besluit Jezus ter veroordeling aan de Romeinse prefect over te leveren » (p. 161).

Deze stelling is zo onhoudbaar dat de H. Vader zichzelf al snel tegensprekt: het feit dat de eerste beschuldiging, namelijk godslasterlijke uitspraken gedaan te hebben tegen de Tempel, niet weerhouden werd « toont aan dat er geprobeerd werd op een juridisch correcte manier te werk te gaan » (p. 162). Dus tóch een proces!

Uiteindelijk is het Jezus die tegen zichzelf getuigt en zijn doodvonnis tekent door te antwoorden op de vraag die de hogepriester Hem in plechtige bewoordingen stelt. « Volgens Marcus », schrijft Benedictus XVI, « luidt de vraag van de hogepriester: **“Bent u de Messias, de Zoon van de Gezegende?”** Jezus antwoordt: **“Ja, dat ben ik, en u zult de Mensenzoon zien, gezeten aan de rechterhand van de Macht en komend op de wolken van de hemel”** (14, 62). Dat de Godsnaam en het woord “God” vermeden worden en worden vervangen door “de Gezegende” en “de Macht”, wijst op de oorspronkelijkheid van de tekst » (pp. 163-164).

Maar er is veel meer te zeggen! Jezus antwoordt niet « **dat ben ik** » maar « **IK BEN** », *egô eimi*, waarmee Hij zich de goddelijke Naam toe-eigent die aan Mozes geopenbaard werd in de woestijn van Midjan: « **Ik ben** », *’èhyèh* (Ex 3, 14). « **IK BEN, en gij zult de Mensenzoon gezeten zien aan de rechterhand van de Majesteit en Hem zien komen op de wolken des hemels.** » Annie Jaubert, de grote Franse specialiste in deze materie, heeft overtuigend aangetoond dat de aangehaalde woorden van Jezus volkomen authentiek zijn en geen latere aanpassing in functie van de christelijke apologetiek (*Les séances du Sanhédrin et les récits de la Passion*, in *Revue de l’histoire des religions* nr. 166-4, 1964). Maar de Paus voelt zich verplicht tot respect voor het rabbijnse taboe, dat gerespecteerd wordt door de hogepriester, ja, maar niet door Jezus.

Altijd met de bedoeling zijn joodse vrienden niet voor het hoofd te stoten, maakt de Paus geen melding van het feit dat Marcus en Matteüs kort aangeven dat er een tweede vergadering plaatsvond, in de vroege ochtend (Mc 15, 1; Mt 27, 1). Het feit van deze tweede bijeenkomst is duidelijk betuigd door de teksten: « **al de opperpriesters en de oudsten van het volk** » (Matteüs), « **de opperpriesters met de oudsten, schriftgeleerden en heel de Hoge Raad** » (Marcus) kwamen een tweede keer bijeen. Die vergadering kan enkel gerechtvaardigd worden door de wil van de joodse leiders om geheel de verantwoordelijkheid van de veroordeling op zich te nemen, om een dwingende reden: een veroordeling uitgesproken door de Romeinen zou Jezus en zijn leerlingen niet in diskrediet gebracht hebben in de ogen van het volk...

Benedictus XVI daarentegen “erkent”, na twintig eeuwen « *van onbegrip* », dat Jezus te veroordelen was. Want hij schrijft letterlijk: « *Uit dat alles blijkt: Jezus heeft de Messiasitel aangenomen die vanuit de traditie dubbelzinnig was, maar hem tegelijk op een bepaalde manier gepreciseerd, waardoor het tot een schuldigverklaring zou komen. Had hij die afgewezen of een mildere interpretatie aan het messianisme gegeven, dan had hij dat kunnen vermijden* » (p. 165).

Jezus eist het recht op om te zetelen aan de rechterhand van de Majesteit, om te komen op de wijze van de Mensenzoon waarover het boek Daniël spreekt, te komen van God, om zo het definitieve Koninkrijk op te richten. « *Bij de leden van het Sanhedrin kwam de toepassing van de Schriftwoorden op Jezus blijkbaar over als een ontoelaatbare aanval op de heerlijkheid van God* » (*ibid.*).

Wat Sint-Jan betreft, ogenschijnlijk vermeldt hij geen enkele vergadering van de Hoge Raad. In werkelijkheid spreekt hij echter over niets anders, heel zijn Evangelie door, vanaf het onderzoek dat « de Joden » instellen bij Joannes de Doper (Jo 1, 19) tot aan hun beslissing om Jezus te doden (Jo 11, 45-53). Daarom kan het Evangelie volgens Joannes, aldus abbé de Nantes, beschouwd worden als « het getuigenis van een bevooroordeelde getuige, in feite zelfs de voornaamste getuige in het proces van Jezus, zijn Meester en intieme Vriend. Dat proces werd in een eerste fase tegen Hem aangespannen door de joodse gezagsdragers van Jeruzalem, maar is daarna doorheen alle eeuwen voortgezet door Joden én heidenen. Het is het belangrijkste geworden in de geschiedenis van de mensheid. De Wereld zal het tot aan het einde van de tijden blijven heropenen en blijven doen uitlopen op dezelfde veroordeling van Jezus en de zijnen, die terecht in één adem met Hem genoemd worden. »

In het tweede deel van het hierboven geciteerde artikel geeft Annie Jaubert een gelijkaardige verklaring voor het ontbreken, in het Evangelie van Sint-Jan, van het verschijnen van Jezus vóór het Sanhedrin: « In feite is het in de loop van het hele vierde Evangelie dat Jezus geconfronteerd wordt met de joodse autoriteiten. De aanklachten die in het proces bij Marcus en Matteüs in de verf worden gezet worden bij Joannes ontwikkeld in de scènes van het openbare leven: de uitspraak tegen de Tempel in Jo 2, 19; het thema van de godslastering in Jo 10, 33 » (*Revue de l’histoire des religions* nr. 167-1, 1965, pp. 1-33). In laatstgenoemde passage willen de Joden Hem stenigen « **om godslastering; omdat gij, een mens, uzelf tot God maakt.** »

Jaubert vervolgt: « Geen enkele getuige had zich aangemeld om Jezus te verdedigen tijdens zijn proces. De evangelist herhaalt onvermoeibaar dat Jezus omringd was door getuigenissen: dat van Joannes de Doper, maar meer nog de werken die de Vader hem te volbrengen gaf (Jo 5, 36; 10, 25); de Vader was

dus de tweede getuige die door de Wet vereist werd (8, 17-18). De Schriften leggen ook getuigenis af, en **“uw aanklager zal Mozes zijn”** (5, 39 en 45). Het gaat hier wel degelijk om een proces met de Joden. In de afscheidsrede verbreedt het proces zich tot de wereld : het is dan de Geest die getuigenis aflegt van Jezus en de wereld tot inzicht brengt van ongerechtigheid (16, 7-10). » Besluit : « De evangelist heeft op die manier *vooraf* alle gegevens behandeld die de theologische stof hadden kunnen uitmaken van het proces vóór het Sanhedrin. » En daarom komt dat proces in het vierde Evangelie niet aan bod.

3. JEZUS VOOR PILATUS

« *Het verhoor van Jezus voor de Hoge Raad was zo gelopen als Kajafas had verwacht : Jezus werd schuldig bevonden aan blasfemie en daarop stond de doodstraf* » (p. 167). De Paus doet nog altijd of Kajafas te goeder trouw was. Hij « *had het verwacht* », alsof hij het niet was die de terdoodveroordeling afgedwongen heeft !

Niettemin, noteert Annie Jaubert, « deed dezelfde aanklacht waarvoor Jezus veroordeeld werd door het Sanhedrin hem ook onder de Romeinse rechtspraak vallen, namelijk de bevestiging dat hij de Messias was. Het geval van Jezus viel dan niet meer onder de joodse maar onder de Romeinse wet. Ongetwijfeld zou het Sanhedrin, als het de handen vrij had gehad, Jezus hebben doen stenigen. Maar in een zo ernstig en zo publiek geval als dat van Jezus kon men niet voorbijgaan aan de uitdrukkelijke toelating van de gouverneur. Welnu, het eenvoudigste middel om deze goedkeuring te verkrijgen en Pilatus te overtuigen was precies het in de verf zetten van hoger vermeld motief. Het maakte immers van Jezus een opstandeling en deed hem in aanmerking komen voor een Romeinse straf : door zichzelf tot koning te maken rebelleerde Jezus tegen Caesar » (*art. cit.*). Waar is dan de goede trouw waarover Benedictus XVI het heeft ?

De H. Vader vraagt zich af : « *Wie waren de aanklagers precies ? Wie heeft op het doodvonnis van Jezus aangedrongen ? In de antwoorden van de evangelies zijn er verschillen waarover we moeten nadenken. Volgens Johannes zijn het gewoon “de Joden”* » (*ibid.*). Bron van tweeduizend jaar « *onbegrip* »... De Paus corrigeert : volgens hem verwijst die typering « *helemaal niet naar het volk van Israël als zodanig* », maar enkel naar « *de tempelaristocratie* ».

Benedictus XVI haalt de H. Marcus aan om zijn vooringenomen standpunt te staven : « *Bij Marcus verschijnt in de context van de Pascha-amnestie (Barabbas of Jezus) een bredere kring van aanklagers : het “ochlos” verschijnt ten tonele en opteert voor de vrijlating van Barabbas. Ochlos betekent gewoon een hoop mensen, “de massa”. Het woord heeft niet zelden een negatieve connotatie : iets als “het gepeupel”* » (p. 169).

Eerst was het « *de aristocratie* », nu « *het gepeupel* ». Maar hoe dan ook : « *in elk geval* » is het niet « *“het volk” van de Joden als zodanig* » dat verantwoordelijk is. De Paus preciseert : « *Feitelijk gaat het bij deze “hoop” om de aanhangers van Barabbas, die voor de amnestie gemobiliseerd werden* ».

Wat lezen we zelf bij Sint-Marcus ? Dat Pilatus begreep « **dat de opperpriesters Hem uit afgunst hadden overgeleverd** » (Mc 15, 9). Daarom doet de procurator een beroep op het volk, dat het recht heeft om een voorstel te doen bij acclamatie : « *De toejuiching van het volk heeft dan een rechtsgeldig karakter* », preciseert de Paus. Laten we dat aanmerken. Maar het volk in kwestie is toch wel joods, niet ? Ja, zeker, maar neen, toch niet...

« *Bij Matteüs (27, 25) zien we een verbreding van het marciaanse ochlos die rampzalige gevolgen zal hebben* » (p. 169). Versta : de eeuwen van antisemitisme, tot aan de Shoah toe, zijn de schuld van de H. Matteüs ! « *Hij spreekt namelijk over “het hele volk” en verklaart dat zij de kruisiging van Jezus geëist hebben. Matteüs drukt daarmee zeker niet [!] het resultaat van historisch onderzoek uit : hoe had het hele volk op dat ogenblik aanwezig kunnen zijn en had het de dood van Jezus kunnen eisen ? De historische realiteit blijkt bij Johannes en bij Marcus duidelijk weergegeven. De eigenlijke groep klagers is die van de bestaande tempelmilieus en in het kader van de Pascha-amnestie worden zij vergezeld door de “hoop” medestanders van Barabbas* » (*ibid.*).

Nochtans zegt Jezus : « **Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en dat stenigt die tot u zijn gezonden** » (Mt 23, 37). Hij spreekt niet over een ochlos die doodt en stenigt, maar over de stad Jeruzalem... Overigens hebben de Joden zelf deze verantwoordelijkheid opgeëist, door het woord dat wij lezen bij de H. Matteüs : « **Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen** » (Mt 27, 25). In verband daarmee zegt de Paus : « *De christen zal zich herinneren dat Jezus’ bloed een andere taal spreekt dan het bloed van Abel* », dat om wraak riep (Heb 12, 24). « *Het roept niet op tot wraak en straf, maar het is verzoening* » (p. 170). Benedictus XVI vergeet echter een essentiële precisering : verzoening... voor wie zich laat verzoenen. « **In Christus’ naam smeken wij u : verzoent u met God** » (2 Co 5, 20). Dat is het minimum !

« *Laten we nu, na de aanklagers, onze blik richten op de rechter : de Romeinse prefect Pontius Pilatus* » (p. 171), die door Benedictus XVI zal beladen worden met de volledige verantwoordelijkheid.

« *Op de vraag van Pilatus : “U bent dus koning ?”, antwoordt Jezus : “U zegt dat ik koning ben [in de traditionele vertaling staat het veel explicieter : “Ge zegt het : Ik ben koning”]. Ik ben geboren en naar de wereld gekomen om van de waarheid te getuigen, en ieder die de waarheid is toegedaan, luistert naar wat ik zeg”* (Jo 18, 37). » (p. 172).

De vraag die Pilatus stelt : « *Wat is waarheid ?* » toont aan dat de gouverneur het mysterie aanvoelt dat hem overstijgt. Hij wordt aangetrokken door het geheim van een koningschap dat niet *van* deze wereld is, maar dat wel *in* deze wereld uitgeoefend wordt : een universeel koningschap.

Maar Jezus antwoordt niets, of beter : Hij heeft al geantwoord door te bevestigen dat hij koning is van iedereen die de Waarheid zoekt, zoals de miljoenen Romeinen verspreid over de bekende wereld, in afwachting van een meer volmaakte godsdienst dan hun zgn. mysteriegodsdiensten. De Waarheid, dat is Hij. Hij strekt de armen naar hen uit ; in de persoon van Pilatus, vertegenwoordiger van Caesar, opent Hij reeds zijn Hart voor hen. « Onder de doornenkroon en de purperen mantel », schrijft Annie Jaubert, « kon iedereen die ogen had om te zien de verborgen glorie onderscheiden. » De enen, zoals Sint-Jan en misschien Pilatus, om “de Koning van de Joden” te vereren en te beminnen. De anderen om te haten. En Benedictus XVI ?

« *Het schijnt* », aldus de Paus, « *dat Pilatus ook een zekere bijgelovige schroom voelde ten aanzien van deze merkwaardige figuur. [...] Johannes zegt dat “de Joden” Jezus ervan beschuldigden zich als zoon van God op te werpen. Hij gaat verder : “Toen Pilatus dat hoorde, werd hij pas echt ongerust” (19, 8)* » (p. 177).

Maar Benedictus XVI citeert het vervolg niet, dat het pauselijk eerherstel voor Kajafas volledig tenietdoet : « **Hij ging opnieuw het rechthuis binnen en sprak tot Jezus : “Van waar zijt Gij ?”** » (Jo 19, 9). Het is de enige vraag die elke rechtgeaarde ziel stelt in tegenwoordigheid van Jezus. Die antwoordt echter niet : de H. Geest is nog niet gegeven en de tijd van het heil van de heidenen is nog niet gekomen. Bovendien moet Jezus, om de wil van zijn Vader te volbrengen, sterven aan het kruis. Hij moet dus deze Romein in zijn blinde onwetendheid laten, om door hem veroordeeld te worden. Zonder het te weten vervult Pilatus de wil van God.

Omgekeerd was er één man die de macht had om Jezus te redden : Kajafas, die door list en verraad de koning van de Joden, de Messias, zoon van David en Zoon van God, uitgeleverd heeft aan de Romeinen. Hij heeft Hem op leugenachtige wijze aangeklaagd en onrechtvaardig veroordeeld, opdat Hij wreed gekruisigd zou worden. Kajafas heeft een onvoorstelbare misdaad begaan, waarvoor hij de verantwoordelijkheid draagt tegenover God en tegenover de mensen : « **Die Mij aan u heeft overgeleverd, draagt daarom groter schuld** » (Jo 19, 11).

« **Om die reden trachtte Pilatus Hem in vrijheid te stellen. Maar de Joden schreeuwden het uit : “Als ge Hem vrijlaat, zijt ge niet keizersgezind ! Wie zich voor koning uitgeeft, staat tegen de keizer op.”** » (19, 12). Ze kiezen partij voor Caesar... tegen Pilatus ! Terwijl de procurator slechts één gedachte

heeft : die rechtvaardige en mysterieuze man, die zeker waardig is koning van de Joden te zijn en misschien zelfs koning van de wereld, vrij te laten.

Maar uiteindelijk haalt de lafheid het : als Jezus toch wil sterven, dan wil Pilatus zijn ambt niet riskeren door Hem ondanks zichzelf te verdedigen ! En ook bij Benedictus XVI haalt de lafheid het... Hij schrijft : « *Aan het einde gaat Pilatus op de stoel van de rechter zitten. Nogmaals zegt hij : “Zie uw koning !” (Jo 19, 14). Daarna spreekt hij het doodvonnis uit* » (p. 180).

De teksten kunnen niet met meer achteloosheid behandeld worden ! We lezen immers bij Sint-Jan : « **Toen Pilatus dit hoorde, leidde hij Jezus naar buiten en zette Hem op de rechterstoel neer** [zo luidt de correcte vertaling], **op de plaats die Litostrotos heet, Gabbata in het Hebreeuws** » (19, 13). Die term suggereert een verhevenheid, een soort van betegeld podium waarop Pilatus zetelde om recht te spreken. Op het moment waarop hij zich laf gaat tonen, wil hij zich sterk voordoen. Hij is gegrepen door de grootsheid van Jezus, en alvorens hij Hem overlevert aan de Joden wil hij hen vernederen : hij doet Jezus neerzitten op de plaats van de rechter, de *bêma*, het podium van het tribunaal. Het is een plechtig ogenblik. « **En hij sprak tot de Joden : “Ziet uw koning”** » (Jo 19, 14).

Pilatus zal geen ander vonnis vellen. Vooraleer toe te geven aan de veroordeling die de Joden al uitgesproken hebben, proclameert hij het koningschap van Christus. Hij openbaart daarmee bij manier van spreken hun zonde en hun onrechtvaardigheid door Hem te laten zetelen als soeverein rechter van zijn volk. Een grandioos gebaar !

« **Maar zij schreeuwden : “Weg, weg met Hem ! Kruisig Hem !” Pilatus zei hun : “Zal ik uw koning kruisigen ?” De opperpriesters antwoordden : “Wij hebben geen koning dan Caesar”** » (Jo 19, 15).

Hun apostasie, hun geloofsafval is totaal, en Benedictus XVI zit ermee verveeld : « *Ze zien slechts schijnbaar af van de messiaanse hoop van Israël : deze koning willen wij niet. Ze willen graag een ander soort oplossing van het probleem* » (p. 178).

Dat is allemaal naast de kwestie. De Joden gingen er prat op dat ze nooit slaven van iemand zijn geweest (Jo 8, 33), en nu vallen ze Caesar te voet ! Ondertussen zetelt Jezus op het tribunaal, zonder iets te zeggen, want Hij is niet gekomen om te oordelen maar om te redden (Jo 12, 47). Op hetzelfde moment weigeren de Joden Hem te erkennen en vellen ze het doodvonnis over Hem, waardoor ze zichzelf oordelen en hun eigen veroordeling uitspreken.

« **Toen gaf hij Hem aan hen over, om gekruisigd te worden** » (Jo 19, 16). Pilatus heeft niet geoordeeld en geen veroordeling uitgesproken. Hun aandrang moe, tekortschietend in zijn plicht om recht te spreken door de onschuldige te verdedigen, geeft hij het op om front te vormen tegen de ontketende meute...

broeder Bruno van Jezus

EEN BOOT UIT DE TIJD VAN CHRISTUS

HET meer van Gennesareth, in Galilea, verschilt vandaag de dag weinig van hoe het er in de tijd van Jezus moet uitgezien hebben. Op de drukke stad Tiberias na, een toeristische plaats aan de westkant van het meer, zijn de oevers onbebouwd en dus ongerept gebleven. Als men bij Tabgha, waar het wonder van de broodvermenigvuldiging plaatsvond, uitkijkt over het weidse wateroppervlak en in de verte de ruïnes van Kafarnaüm ziet liggen, kan men zich zo de woorden van het Evangelie voor de geest halen: « *Op zekere dag ging Hij met zijn leerlingen in een boot, en zei tot hen: "Laat ons oversteken naar de andere kant van het meer..."* » (Lc 8, 22).

In het Yigal-Allonmuseum van kibboets Ginnosar, aan de noordwestkant van het meer van Gennesareth, bevindt zich de in 1986 ontdekte boot die dateert uit de tijd van Jezus.

EEN OPZIENBARENDE VONDST

Het was vlakbij Tabgha dat de broers Moshe en Yuval Lufan, vissers uit de joodse kibboets Ginnosar, op een ochtend in 1986 de resten van een houten boot ontdekten. Het was lange tijd uitzonderlijk droog geweest, en het waterpeil van het meer was gezakt zoals nog maar zelden gebeurd was. Moshe en Yuval waren in hun vrije tijd amateur-archeologen, die rondom het meer regelmatig op zoek gingen naar interessante oude voorwerpen.

In de modder die door het terugtrekken van het water bloot was komen te liggen, zagen zij iets omhoog steken dat de omtrek had van een boot. Een snel onderzoek maakte hen duidelijk dat zij een belangrijke vondst gedaan hadden. Ze verwittigden onmiddellijk de *Israel Antiquities Authority*, die ter plaatse kwam en bevestigde dat het inderdaad om een kapitale ontdekking ging: nog nooit tevoren was er een oud vaartuig ontdekt in het meer van Gennesareth.

Met de hulp van vrijwilligers van de kibboets begonnen de archeologen onmiddellijk met de opgraving. De opdracht was niet gemakkelijk. De resten moesten voorzichtig uit de modder gehaald worden vooraleer het waterpeil terug zou stijgen. Bovendien moest het hout, dat volledig verzadigd was van water en sponsachtig aanvoelde, constant vochtig gehouden worden: uitdroging zou fataal zijn. Men werkte de klok rond, twaalf dagen

en nachten. Vervolgens werd de boot voorzichtig naar de kibboets gebracht en daar ondergedompeld in een container gevuld met chemicaliën, waarin hij zeven jaar bleef rusten. Elke cel van het hout werd op die manier versterkt met scheikundige bestanddelen, waarna het mogelijk was het vaartuig uit de vloeistof te halen en het te laten drogen. Uiteindelijk kreeg het de ereplaats in het *Yigal Allon Museum* van kibboets Ginnosar, waar het sindsdien voor het publiek tentoongesteld is.

Shelley Wachsmann, een bekend nautisch archeoloog van *Texas A&M University*, leidde het onderzoek van de boot en publiceerde zijn bevindingen in *The Sea of Galilee Boat. An Extraordinary 2000 Year Old Discovery* (Plenum Press 1995), een werk dat leest als een spannende roman.

De boot is 8 m lang en 2,3 m breed. Hij heeft een platte bodem, wat hem ideaal maakte voor visserij dicht bij de oever. Hij was voorzien van een mast en een zeil, maar kon ook door vier roeiers voortbewogen worden. De constructie vertoonde duidelijke overeenkomsten met andere vaartuigen gebouwd in dit deel van het Middellandse-Zeegebied in het begin van onze tijdrekening. Koolstofdatering bevestigde de ouderdom van de vondst: de boot bleek te dateren uit 15 v. Chr. (met een foutenmarge van 80 jaar plus of min), net als een olielamp en een kookpot die in het schip teruggevonden werden.

Het archeologisch onderzoek bracht verder aan het licht dat het schip door de eigenaars herhaaldelijk gerepareerd werd. Men vond niet minder dan twaalf verschillende houtsoorten terug! De boot was oorspronkelijk vervaardigd uit cederhout en eikenhout, maar later werden herstellingen uitgevoerd met gerecycleerd hout: wilg, aleppo-den, judasboom, vijgenboom enz. Telkens opnieuw herstelden de vissers, die allicht eenvoudige, om niet te zeggen arme Galileeërs wa-

SCHAALMODEL VAN DE ACHT METER LANGE BOOT.

Onder het brede achterdek bevond zich een grote ruimte waarin de vissersnetten konden opgeborgen worden, maar waar iemand ook kon slapen zonder het gemanoeuvreren van de vissers te hinderen – zoals Jezus deed vlak vóór de storm op het meer begon.

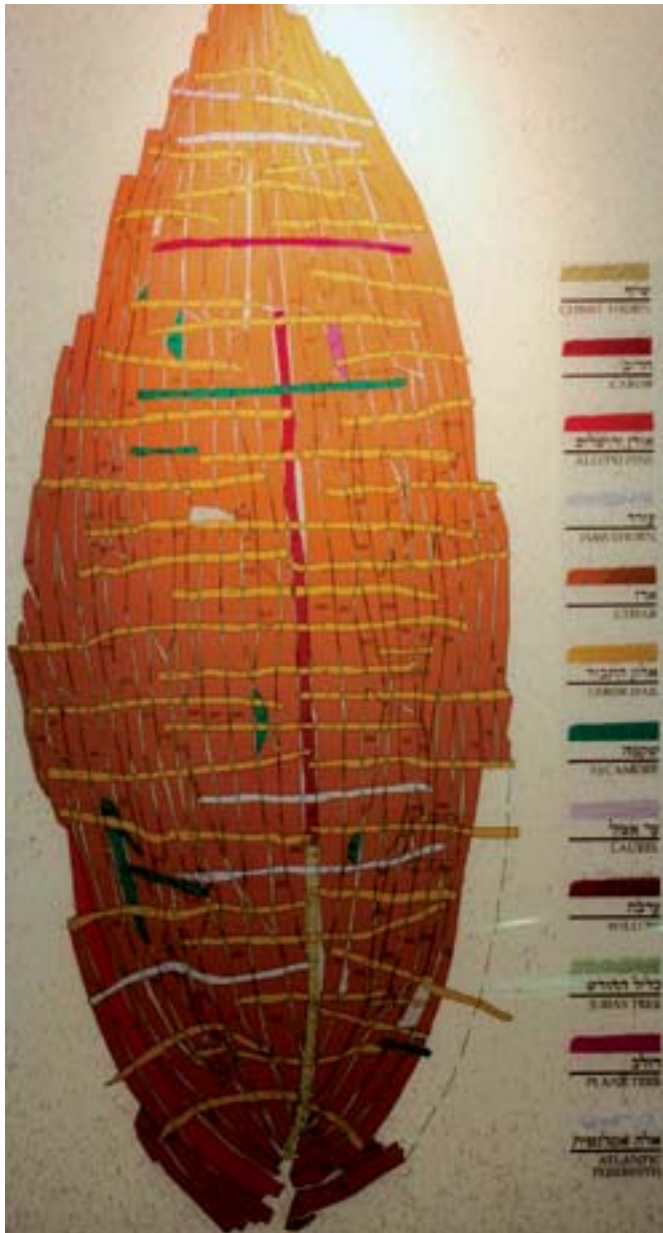
ren, hun vaartuig met sloophout dat ze her en der op de kop tikten. Tenslotte, na vele tientallen jaren gebruik – Wachsmann spreekt van zestig jaar – had het geen zin meer nog reparaties uit te voeren. Het nog bruikbare hout werd verwijderd en de eigenaars brachten de boot bij de kust tot zinken. Modder bedekte hem en belette dat bacteriën het hout verslonden.

DE HISTORISCHE JUISTHEID VAN DE EVANGELIES BEVESTIGD

Het moet dit type boot zijn geweest waarmee de apostelen hun vissersberoep uitoefenden, en waarop Jezus meevoer telkens als hij het drukke Kafarnaüm – waar Hij woonde in het huis van Petrus – wou verlaten om zich terug te trekken op « een eenzame plaats » (Mc 6, 31), aan de overkant van het meer.

« De charme van de bijbelse archeologie », schreef Sharon Begley in *Newsweek*, « bestaat er ten dele in overeenkomsten te ontdekken tussen de archeologische overblijfselen en de Schriften. De boot van Galilea levert verschillende dergelijke overeenkomsten. Het vaartuig, vervaardigd uit een geraamte van eik en een bekleding van ceder, was 7,9 meter lang en 2,2 meter breed. De voor- en de achtersteven hadden waarschijnlijk een dek van grote afmetingen. Marcus 4, 37 beschrijft het tafereel van een in paniek geraakte leerling die naar Jezus toeloopt; deze bevond zich “in het achterste deel van het schip, ingeslapen op een kussen”. De leerling roept hem toe dat er een grote storm op het meer is opgestoken. “Jezus antwoordt: Vrede! Kom tot rust! En... het kwam tot een grote kalmte” » (*Finding The Real Ship of Zion?* in *Newsweek* van 13 oktober 1991).

Broeder Bruno zette Begley op haar nummer door eerst en vooral de *juiste* vertaling van het aangehaalde citaat te geven:

Het geraamte van de boot bestond uit eikenhout van de berg Tabor, de bekleding uit planken van cederhout. Omdat het vaartuig heel lang dienst moest doen, herstelden de eigenaars het met hout dat ze her en der gingen zoeken. De archeologen troffen in het totaal twaalf verschillende houtsoorten aan.

« *“Ze maakten Hem wakker, en zeiden tot Hem : Meester, raakt het U niet dat wij vergaan ? Nu stond Hij op, gebod aan de wind en sprak tot het meer : Zwijg, wees stil ! De wind ging liggen, en het werd heel stil”* (Mc 4, 38-39). Men kan zich het gebeuren levendig voorstellen. Zoiets vindt men niet uit. Waarom dan liegen over deze tekst, zoals de auteur van het artikel zich veroorlooft door te schrijven dat het de “in paniek geraakte leerling” was aan wie Jezus het stilzwijgen oplegde ? Omdat atheïstische pseudo-wetenschappelijkheid troef is, al zijn de historische gegevens nog zo duidelijk betuigd. Sint-Marcus zegt iets helemaal anders : het was aan de stormwind en de ontketende zee dat Jezus stilte oplegde.

« Het is de H. Marcus die we moeten geloven. De archeologie reikt er ons vandaag een nieuw bewijs van aan : de exacte juistheid van zijn historisch getuigenis wordt zelfs bevestigd door de keuze van de voorzetsels ! Jezus bevond zich “in de achtersteven”, Grieks “en tè prumnè”, lezen we. Dus niet “aan de achtersteven” – de klassieke Bijbelvertaling – maar “erin”, zoals Marcus het later hoorde vertellen door Petrus, de baas van de boot : “Een hevige storm brak los, en de golven sloegen over de boot, zodat deze vol water kwam. Hij zelf lag in de achtersteven op een kussen te slapen” (Mc 4, 37-38). Ondertussen stond Petrus aan het roer boven op het brede achterdek, dat de teruggevonden boot ons vandaag duidelijk toont. Jezus sliep in de ruimte onder dat dek, beschut tegen de golven en de wind, waar hij de manoeuvres van de stuurman niet kon hinderen » (CRC nr. 279, januari 1992).

Op het schaalmodel van de boot [zie foto bovenaan p. 9] is te zien dat de bemanning uit tenminste vijf personen moet bestaan hebben : vier roeiers en een stuurman. Ook daarnaar vinden we in het Evangelie een interessante verwijzing terug, wanneer Jezus de apostelen Jacobus en Joannes roept : « Een weinig verder zag Hij Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Joannes zijn broer, die ook in een boot waren en de netten herstelden. Aanstonds riep Hij hen. En ze lieten hun vader Zebedeüs in de boot met de bemanning achter, en volgden Hem » (Mc 1, 19-20). « De bemanning » is meervoud en omvat minstens twee personen, dus met de eigenaar en zijn zonen erbij maakt dat vijf.

Dat alles betekent natuurlijk niet dat precies dit vaartuig de boot van Jezus was – al spreken toeristische gidsen ten behoeve van de christelijke pelgrims graag over de *Jesus Boat*. Maar dat onze Verlosser in een gelijkaardig schip het meer van Gennesareth bevaren heeft, staat buiten kijf.

DE ZEESLAG VAN MIGDAL

In de boot vond Wachsmann ook een metalen pijlpunt terug. En daarmee weten we dat het vaartuig getuige was van een belangrijke historische gebeurtenis die zich afspeelde op het meer, veertig jaar na het mirakel van het stillen van de storm.

In het jaar 67 – het jaar waarin Sint-Paulus in Rome onthoofd werd, op bevel van Nero maar door joods verraad – kwam na Caesarea ook heel Galilea massaal in opstand tegen de Romeinen. In het kader van die revolte bestormden de inwoners van Migdal, een plaats halverwege tussen Tiberias en Kafarnaüm, een Romeins kamp. De stad Migdal is ook bekend als Magdala, waar Maria *Magdalena* vandaan kwam (Mc 15, 40). Het was een belangrijke stad, bekend om zijn visproductie en bovendien om zijn scheepswerven. Flavius Josephus, de joodse geschiedschrijver die de opstand beschreven heeft in zijn werk *De joodse oorlog*, gebruikt de Griekse naam van de stad : Taricheiai (Tarichaea), « de plaats waar vis werd gezouten », en de rabbijnen spraken later van *migdal nûnayâ*, « toren van de vissen ». In de ruïnes van de stad vond men een interessant mozaïek terug uit de eerste eeuw na Christus, dat nu bewaard wordt in Kafarnaüm ; het stelt een schip voor, dat er net zo uitziet als onze teruggevonden boot : een mast met een zeil en vier roeispanten.

Flavius Josephus beschrijft hoe de Romeinse generaal Vespasianus en zijn zoon Titus in september 67 een vergeldingsaanval uitvoerden tegen Migdal/Magdala en de stad innamen. De rebellen die konden ontsnappen, probeerden met boten over het meer te vluchten. Maar Vespasianus stuurde hen zijn troepen achterna, met boogschutters op vlotten. Het kwam tot een grote zeeslag waarbij de opstandelingen tot de laatste man werden uitgeschakeld : « Het meer kleurde rood van het bloed, en overal dreven dode lichamen rond » (*De joodse oorlog* III, 10). Josephus spreekt over 6700 doden, waarbij allicht ook de Joden zijn geteld die in de stad zelf over de kling werden gejaagd.

De door Wachsmann in de zgn. *Jesus Boat* teruggevonden pijlpunt is van het model dat gebruikt werd door vreemde hulpstroepen die in het Oosten meevochten met de Romeinse legioenen. Zo is de boot in het museum van kibboets Ginnosar ook de stilzwijgende getuige van de joodse oorlog, die leidde tot de val en de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70, precies zoals Jezus het voorspeld had : « Voorwaar, Ik zeg u : dit geslacht gaat niet voorbij eer dit alles is geschied » (Mc 13, 30).

redactie KCR

DE TRAGEDIE VAN DE CRISTEROS HET VERRAAD VAN DE KATHOLIEKE HIËRARCHIE

In ons vorig nummer beschreven wij hoe in Mexico in 1926 een regering van logebroeders probeerde om de katholieke godsdienst uit te roeien, en hoe de Cristeros – de strijders voor Christus Koning – daartegen in gewettigd verzet kwamen. In het voorjaar van 1929 was driekwart van het bewoonde grondgebied van Mexico in handen van de Cristeros. Het regeringsleger controleerde nog enkel een aantal grote steden, ondanks de massale militaire steun vanuit de Verenigde Staten. De vrijmetselarij beseftte dat ze aan het kortste eind zou trekken. Maar dan werd zij op het nippertje gered door... de katholieke hiërarchie. « *Alles wat er is gebeurd is zo betreurenswaardig* », zei Mgr. Gonzalez y Valencia, de aartsbisschop van Durango, « *dat het beter zou zijn dat de geschiedenis over vijftig jaar geschreven wordt, wanneer wij allemaal dood zijn.* » Want de Cristeros betaalden met hun leven voor dit verraad.

OORSPRONKELIJK steunden de meeste Mexicaanse bisschoppen de opstand en hoopten ze op de overwinning van de Cristeros. We kunnen dat opmaken uit de correspondentie van de ambassadeurs uit die tijd. Toen Mgr. Díaz, bisschop van Tabasco, in 1927 in Rome toekwam, schreef de ambassadeur van België bij de H. Stoel, Max van Ypersele de Strihou, aan zijn minister van Buitenlandse Zaken :

« *Mgr. Díaz bevestigt dat de positie van de katholieken in het huidige conflict uitstekend is en dat hun gewapende verdediging het ene succes na het andere boekt. Geen enkele plaats die zij bezet hebben is totnogtoe heroverd door de regeringstroepen. Wat de trouw aan de godsdienst betreft waarvan de geestelijkheid en de katholieken blij hebben gegeven, daarvan zegt de bisschop dat ze niet genoeg kan geprezen worden. [...]* Als de zaken verder verlo-

pen zoals ze er nu voorstaan, is de aanstaande val van president Calles volgens Mgr. Díaz haast zeker. Misschien kan zijn val nog wat vertraagd worden, maar hoe dan ook zal het daar op uitdraaien, want de katholieken zullen nooit wijken » (aangehaald in *Il est ressuscité !* nr. 17, december 2003, p. 17).

DE NOODLOTTIGE POLITIEK VAN HET VATICAN

Maar zo dachten Pius XI en zijn staatssecretaris kardinaal Gasparri er niet over... Mgr. Díaz kwam in

Rome onder enorme druk te staan om de Cristeros te laten vallen. Het Vaticaan droeg de democratie

hoog in het vaandel en wou overal in de wereld de feitelijke machthebbers respecteren – ook al hield dat voor Mexico in dat men een regime accepteerde dat 95 % van zijn eigen bevolking bestreed ! « Pius XI en kardinaal Gasparri profiteerden van de aanwezigheid van de bisschop van Tabasco in de Eeuwige Stad om hem te doen "omslaan", zoals ze het ook deden met de meeste van zijn confraters » (Philippe Prévost, *L'Église et le ralliement*, 2001, p. 200).

Na de terugkeer van Mgr. Díaz in Mexico maakte de nuntius, Mgr. Biondi, op 12 december 1927 de pauselijke richtlijnen bekend : « *De bisschoppen moeten zich er niet alleen van onthouden de gewapende actie te ondersteunen ; ze moeten bovendien buiten en boven elke poli-*

tieke partij blijven, hoe goed en eerzaam die ook is. De Heilige Stoel vaardigt uit dat alle priesters er moeten mee ophouden de gewapende revolutie [sic] materieel of moreel te steunen » (Jean Meyer, *Apocalypse et révolution au Mexique*, 1974, p. 164). De opstand van de Cristeros was helemaal geen revolutie, het was een contrarevolutie gericht tegen de godsdiensthaters die Mexico in hun macht hadden en het katholicisme wilden vernietigen !

Wat hoopte Pius XI met die politiek te bereiken ?

In juni 1929 ondertekenden de Mexicaanse bisschoppen de *Arreglos*, de akkoorden tussen Kerk en Staat die de onverwachte redding van de vrijmetselaarsregering betekenden maar voor de Cristeros neerkwamen op een doodvonnis. Van links naar rechts : Pater Edmund Walsh, S.J., een vertrouweling van paus Pius XI ; Mgr. Ruiz y Flores, aartsbisschop van Morelia ; Miguel Cruchaga, ambassadeur van Chili en invloedrijk vrijmetselaar ; en Mgr. Díaz, de latere aartsbisschop van Mexico.

Enrique Gorostieta Velarde was een liberaal die een afkeer had van het regime en die door de *Liga voor de verdediging van het geloof* om zijn militaire capaciteiten aangezocht werd om de Cristeros te leiden. Hij kwam zo onder de indruk van de eenvoud, de heldenmoed en het onwankelbare geloof van de soldaten van Christus Koning dat hij stierf met de kreet *Viva Cristo Rey!* op de lippen.

« Het Vaticaan wou temporiseren, het opteerde voor een stilzwijgende overeenkomst die de betwiste regeringsteksten onaangeroerd zou laten voortbestaan maar die zou toelaten te hopen dat ze in de praktijk niet toegepast zouden worden, omdat men niet op het terrein van de principes zou komen » (*ibid.*, p. 50). Een ongelooflijke naïviteit, zoals weldra zou blijken.

Verder wou de paus geen stokken in de wielen van de Amerikaanse politiek steken: « De analyse van Rome », schrijft Meyer, « gaat uit van het fundamenteel gewicht van de Verenigde Staten: niets gebeurt zonder hen, niets gebeurt tegen hen in. »

Pius XI legde zijn noodlottige zienswijze op een uiterst autoritaire manier op aan de Mexicaanse bisschoppen. Abbé de Nantes zei over deze paus: « Zoals elke democraat was Pius XI wat zijn eigen zaken en zijn eigen gezag betreft een autocraat op de Heilige Stoel, net zoals Leo XIII: verschrikkelijk tegen-

over de tegenstanders van zijn politiek, zwak tegenover de mensen van zijn eigen partij » (CRC nr. 97).

De Mexicaanse bisschoppen gehoorzaamden, “met de dood in het hart”. De meest vurige verdediger van de Cristeros, Mgr. Manriquez y Zarate, was al in 1926 in opdracht van Calles opgepakt en het land uitgezet. De aartsbisschop van Durango, Mgr. Gonzalez y Valencia, had begin 1927 in een pastorale brief geschreven: « *Wij hebben deze gewapende beweging niet in het leven geroepen. Maar nu ze bestaat, nadat alle vreedzame middelen uitgeput zijn, moeten wij aan onze katholieke zonen die opgestaan zijn voor de verdediging van hun sociale en godsdienstige rechten zeggen: wees in vrede met uw geweten en ontvang onze zegen.* » Maar deze woorden kwamen hem te staan op een strenge berisping door de nuntius, in opdracht van het Vaticaan, en hij draaide helaas onmiddellijk bij.

« Het Mexicaans episcopaat telt achtendertig bisschoppen: één die zich verzet, één die door de knieën gaat, en zesendertig die zwijgen of die een veroordeling uitspreken over de gewapende opstand, nochtans de enige vorm van verzet die in staat is een einde te maken aan het antireligieus despotisme » (Hugues Kéry, *Les Cristeros*, 1986, p. 52). Een trieste balans.

« ZE VERKOPEN ONS, MANUELITO... »

Generaal Gorostieta, de militaire leider van de Cristeros, schreef op 16 mei 1929 aan de *Liga voor de verdediging van het geloof* een brief waarin hij zijn ongerustheid uitdrukte over de diplomatieke manoeuvres van de Mexicaanse bisschoppen in ballingschap:

« *Sedert de aanvang van onze strijd komt de nationale en zelfs de buitenlandse pers keer op keer terug op een mogelijk akkoord tussen de zagezegde regering en een of andere vertegenwoordiger van het Mexicaanse episcopaat, om een einde te maken aan het godsdienstig probleem. Elke keer wanneer een dergelijk nieuws de kop opsteekt, voelen de mannen op het terrein zich alsof een dodelijke kou hen overvalt. Erger, duizendmaal erger dan alle gevaren die zij bereid zijn het hoofd te bieden... Elke keer wanneer de pers ons een bisschop voorstelt als mogelijke gesprekspartner voor het regime van Calles, is het alsof wij een vuistslag recht in ons gelaat krijgen.*

« *Onze kracht wordt uitgemaakt door een klein leger, dat arm is in uitrusting maar rijk aan militaire deugden, en dat elke dag met meer succes strijdt om het land te bevrijden van de dolle meute die Mexico tot de slavernij wil brengen. Het is niet de materiële kracht die ons nog zou ontbreken die wij aan het episcopaat vragen. Wat wij de bisschoppen vragen is de morele kracht die ons almachtig zou maken, en het hangt enkel van hen af om ons die te schenken.* »

Die morele steun zouden de Cristeros niet krijgen. De Mexicaanse bisschoppen werden zowel door Rome als door Washington onder druk gezet om zo snel

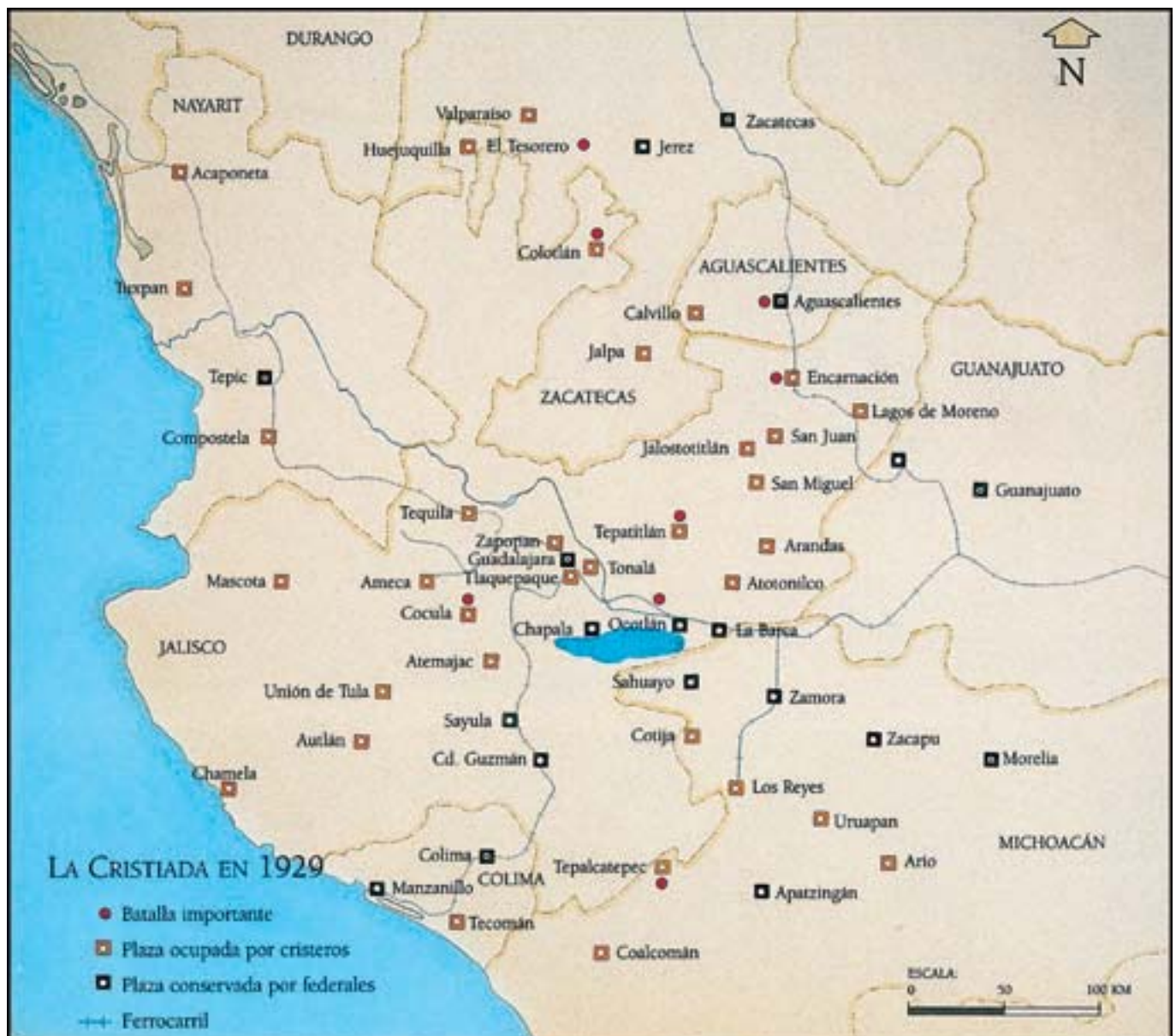
mogelijk onderhandelingen te beginnen met Calles. Eén van de laatste woorden die wij van Gorostieta kennen was gericht aan zijn ordonnans: « *Ze verkopen ons, Manuelito, ze verkopen ons...* »

De spilfiguur in de onderhandelingen tussen Washington, Rome en Mexico-Stad was de Amerikaanse ambassadeur Dwight W. Morrow, die handelde in opdracht van zijn regering. Eind april 1929 liet Morrow een bevriende reporter een interview afnemen van de nieuwe Mexicaanse president Emilio Portes Gil, opvolger en geestesgenoot van Calles. In dat interview, waaraan ten noorden van de Rio Grande grote ruchtbaarheid werd gegeven, verklaarde Portes Gil: « *De groeperingen die in de staten Jalisco, Guanajuato en Michoacan [machtsbasis van de Cristeros] tekeer gaan onder de vlag van het katholiek fanatisme lijken me slechts geleid te worden door priesters van derde rang, en niet door de officiële vertegenwoordigers van de clerus, die op een bepaalde manier onverschillig tegenover deze beweging zijn gebleven.* »

De opening was gemaakt, en de apostolische nuntius in Washington drong er onmiddellijk bij Mgr. Ruiz y Flores, aartsbisschop van Morelia en voorzitter van het bisschoppelijk comité, op aan om een hand uit te steken. Naar de moordenaars van zijn volk? Ja. De monseigneur riep de Amerikaanse pers bijeen op 2 mei: « *Als getuigenis van goede wil zijn de woorden van president Portes Gil van het aller-grootste belang. De Kerk en haar bedienaars staan klaar om met hem samen te werken bij elke rechtvaardige en morele inspanning voor de verbetering [sic] van het Mexicaanse volk.* »

« Verbetering », nadat de Mexicaanse katholieken drie jaar lang het slachtoffer van een blinde en moordzuchtige haat zijn geweest...

Op 14 mei stuurde de aartsbisschop van Morelia een telegram naar zijn collega's bisschoppen: « *Order van hogerhand. Stop. Verzoek me uw principieel akkoord met conferentie over regeling te telegraferen.* » Een order « van hogerhand » kon voor de bisschop-

DE MILITAIRE TOESTAND IN CENTRAAL-MEXICO IN HET BEGIN VAN HET JAAR 1929 :

in het oranje de plaatsen in handen van de Cristeros, in het zwart de laatste steunpunten van de regering. De eindoverwinning van de Cristeros was toen nog slechts een kwestie van tijd.

DE AMERIKAANSE AMBASSADEUR DWIGHT W. MORROW, architect van de *Arreglos* tussen Kerk en Staat. Onderaan op deze foto schreef hij : « Voor mijn vriend Plutarco Elías Calles ».

pen alleen maar betekenen dat paus Pius XI in persoon wou dat een overeenkomst "geregeld" werd... De Cristeros zelf, die de eindoverwinning binnen handbereik hadden, wisten nog altijd van niets, evenmin als de *Liga voor de verdediging van het geloof*.

Twee dagen later kreeg Mgr. Ruiz y Flores van de nuntius zijn officiële aanstelling tot onderhandelaar. Als adjunct werd hem Mgr. Pascual Díaz Barreto toegewezen, die zijn oorspronkelijke sympathie voor de zaak van de Cristeros snel had laten varen ; later zou hij benoemd worden tot aartsbisschop van Mexico – het loon voor zijn verraad ?

TOP SECRET

Ondertussen had Washington de grote lijnen van een overeenkomst al uitgetekend. De krant *La Opinion* schreef op 31 mei 1929 : « *Het is nu algemeen geweten dat de regering van de Verenigde Staten heel haar gewicht in de weegschaal heeft gegooid om de zaken snel geregeld te krijgen.* »

De eigenlijke onderhandelingen verliepen in het grootste geheim. Ambassadeur Morrow ontmoette de twee prelaten op 5 juni aan boord van een speciale trein richting Mexico-Stad. Er werd van gedachten gewisseld. Zij zegden hem dat zij de antireligieuze wetten afgeschaft wilden zien.

In Mexico zelf kregen de bisschoppen een geheime residentie toegewe-

zen. Geen enkele katholiek kreeg toegang tot hen. Op 12 juni hadden zij een onderhoud met president Portes Gil, waarin zij hem de afschaffing van *be-paalde* wetten met betrekking tot de uitoefening van de godsdienst vroegen. Opnieuw een stap in de richting van de capitulatie, en daarbij bleef het niet. In de memoires van Mgr. Ruiz y Flores lezen we :

« *Vermits deze afschaffing tijd zou vragen, was ik er zeker van dat de H. Vader genoeg zou nemen met officiële verklaringen over de erkenning van de bisschoppelijke hiërarchie, de verzekering dat de inschrijving van priesters voortaan onder de controle van hun respectievelijke bisschoppen zou gebeuren en het feit dat men in de mate van het mogelijke de geldende wetten zou verzachten met betrekking tot het aantal door de staat toegelaten priesters en de voorwaarden voor de uitoefening van hun ambt...* » (Lo que sé del conflicto religioso, 1959).

Eigenlijk vroegen de prelaten niet meer dan een lege doos, en die kregen ze ook van de president. Hij liet hen weten dat de Kerk haar cultus zou terugkrijgen *overeenkomstig de geldende wetgeving*. Welke wetgeving ? De grondwet van Querétaro en de antiklerikale wetten van Calles ! Dat betekende dat de Cristeros voor niets gevochten hadden !

De twee bisschoppen aarzelden om toe te geven, maar ambassadeur Morrow waakte : hij zocht hen op en overtuigde hen ervan dat zij niets méér van de Mexicaanse regering mochten verwachten. En nog een ander personage verscheen voor het voetlicht, iemand die de hele tijd erg actief geweest was in de coulissen : de Amerikaanse jezuïet pater Edmund Walsh, vertrouwensman van Pius XI. We citeren nogmaals uit de memoires van de aartsbisschop van Morelia :

« *Onmiddellijk daarna kwamen pater Walsh, S.J., en de heer Cruchaga van de Chileense ambassade [die Morrow geadviseerd had als Spaanstalige] me zeggen dat zij de verklaringen van de president als*

Emilio Portes Gil legt de eed af als interim-president van Mexico, in aanwezigheid van zijn voorganger Calles. December 1928.

PAUS PIUS XI (1922-1939).

Zijn pontificaat wijzigde het gelaat van het katholicisme grondig en stortte de wereld in de catastrofe van de Tweede Wereldoorlog.

« Ooit zal iemand de balans moeten opmaken van dit monsterachtig pontificaat, dat volledig verantwoordelijk is voor Wereldoorlog II, het Hitleriaans avontuur in Duitsland, de verankering van het bolsjewisme in Rusland, de maçonnieke "democratisering" van Polen en Oostenrijk, de rode revolutie in Spanje, de vernietiging van de Cristeros in Mexico en het in gang zetten van de dekolonisatie overal in de wereld... Al diegenen die zich verzetten of van wie hij vreesde dat zij zich zouden verzetten tegen zijn politiek vernietigde hij.

« Hij negeerde koppig de waarschuwingen van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima... en de straf daarvoor was de oorlog » (abbé de Nantes).

voldoende beschouwden om de cultus te herstellen, en dat zij het op zich namen om dat aan Rome te laten weten. »

Op 20 juni kreeg Mgr. Ruiz y Flores een gecoördiseerd telegram van de paus, die hem toestond het herstel van de publieke cultus te ondertekenen, op voorwaarde dat de regering alle kerkelijke goederen zou teruggeven en een algemene amnestie zou afkondigen voor alle Cristeros die zich wilden overgeven. De dag daarop ontving president Portes Gil de twee bisschoppelijke onderhandelaars in zijn paleis en verklaarde zich akkoord met de voorwaarden. De documenten van het akkoord, dat de geschiedenis zou ingaan als « *los Arreglos* » en dat voorbereid was door ambassadeur Morrow (!), werden door beide partijen ondertekend – maar niet vooraleer Portes Gil drie hoofden gevraagd had : dat van de aartsbisschop van Guadalajara, dat van de bisschop van Huejutla en dat van de aartsbisschop van Durango. « Men vertrouwde hen niet, en terecht, om samen te werken met het gezag in de geest van de *Arreglos*... » (Kéraly p. 189).

Mgr. Ruiz liet enkel een zwak protest horen ; zwak, omdat het ging om de bisschoppen die de onderhandelingen bemoeilijkt hadden door bij Pius XI te pleiten ten voordele van de Cristeros. Portes Gil stak het mes nog wat dieper in de wonde door te verklaren : « *Mijn verzoek is geïnspireerd door de goede wil waarvan u getuigt om mee te werken aan de pacificatie van het land. Ik ben van mening dat de afwezigheid van deze heren [sic] gedurende een bepaalde tijd noodzakelijk is* » (aangehaald in Rius Facius, *Mejico cristero*, Mexico 1966, p. 378). "Een bepaalde tijd" zou in de realiteit neerkomen op levenslange verbanning.

« *De president verzocht ons om geen woord over de affaire tegen de journalisten te zeggen. Hij zou zelf zorgen voor de publicatie van het akkoord in het staatsdagblad.* » Want zijn triomf was compleet : **de**

katholieke hiërarchie verloochende de strijders voor Christus Koning en redde zo de maçonnieke revolutionaire regering van de dreigende ondergang !

CAPITULATIE...

Op 30 juni 1929 luidden overal in Mexico opnieuw de klokken, nadat ze drie jaar in opdracht van de bisschoppen tot zwijgen veroordeeld waren in het kader van de opheffing van de eredienst.

Generaal Gorostieta maakte het niet meer mee. De man « onder wiens leiding de Cristeros nooit op het slagveld verslagen werden » (Jim Tuck, *The Anti-Clerical Who Led a Catholic Rebellion*) werd verraden door een "mol" in zijn naaste omgeving, een kolonel van het regeringsleger, en op 2 juni doodgeschoten toen hij probeerde uit te breken uit een ranch waar hij de nacht had doorgebracht. Hij bereidde op dat ogenblik het eindoffensief voor tegen de stad Guadalajara, waarvan de val geen enkele kans meer zou overgelaten hebben aan de vrijmetselaarsregering die verschanst zat in Mexico-Stad.

Zijn opvolger, Jesus Degollado Guizar, was er het hart van in toen hij een laatste boodschap aan zijn troepen schreef : « *Zijne Heiligheid de Paus heeft door tussenkomst van de apostolisch afgevaardigde – en om redenen die wij niet kennen maar waaraan wij ons als katholieken onderwerpen – bevolen de eredienst te herstellen zonder de afschaffing van de antigodsdienstige wetten... Wij moeten ons onderwerpen aan de raadsbesluiten van de Voorzienigheid... Ave, Cristo, zij die zich gaan vernederen, in ballingschap zullen gaan en misschien roemloos zullen sterven, groeten U. Eens te meer aanroepen zij U als Koning van ons vaderland.* »

Degollado besepte dat de diepgelovige Cristeros niet verder zouden vechten als hun bisschoppen, als de paus zelf hen dat verbood. Op 3 juli had hij al aan

de leiders van de *Liga voor de verdediging van het geloof* laten weten : « *De toestand wordt onhoudbaar. Overal leggen de priesters aan de katholieken uit dat de zaken met de regering geregeld zijn en dat het voortaan dus een zonde is de Cristeros eten te geven.* »

De overgrote meerderheid van de ruim vijftigduizend Cristeros te velde gehoorzaamden hun bisschoppen en legden de wapens neer. Zij die nog aarzelden, werden door de geestelijkheid onder druk gezet. Sommige leden van de clerus schrokken er zelfs niet voor terug om met excommunicatie te dreigen in naam van de paus. Veel pastoors hamerden er bij de katholieke gelovigen op dat het hun plicht was om weigerachtige Cristeros uit te leveren. Een zekere pater Rios uit Aguillilla zag er zelfs geen graten in om gebruik te maken van het persoonlijk vliegtuig van de bolsjewistische generaal Cardenas om tot in het meest ontoegankelijke maquis door te dringen en daar de soldaten van Christus Koning tot overgave te bewegen !

Toen dan de Cristeros de oorlog beëindigd hadden begon de revolutionaire « normalisering »... in een afgrijselijk bloedbad.

... EN BLOEDIGE WRAAK

De regering had amnestie beloofd voor alle rebellen die de wapens zouden neerleggen. Maar de inkt van de *Arreglos* was nog niet droog of het regeringsleger begon met het liquideren van de Cristeros die zich overgegeven hadden. « Vijfhonderd leiders en vijfduizend gewone mannen werden doodgeschoten, vaak in hun huizen en terwijl hun familie moest toekijken » (Brian Van Hove, *Blood-Drenched Altars*).

Het eerste slachtoffer was een priester, Aristeo Pedroza, generaal van de Cristeros in het hooggebergte van de staat Jalisco. Hij werd op 1 juli 1929 gearresteerd door het federale leger toen hij op weg was om zijn geestelijk ambt van pastoor weer op te nemen. Twee dagen later werd hij gefusilleerd in opdracht van de minister van Oorlog. Pedroza had drie weken vóór zijn dood nog een brief geschreven naar Mgr. Ruiz y Flores om hem te smeken « *zijn gelovigen niet uit te leveren aan de bijl van de beul* » (Blanco Gil, *El Clamor de la Sangre*, Mexico 1967).

De federalen namen wraak voor hun nederlagen tegen de Cristeros door ontwapende mannen af te maken. « Vooraleer het jaar voorbij was, waren alle leiders van Guanajuato en Zacatecas dood... De selectieve slachting ging gedurende verschillende jaren door en alle grote leiders vielen : Cueva, Arreola, Guturriez, Alvarez, Barajas, Hernandez, Bouquet,

Salazar. Van 1929 tot 1935 maakte de mensenjacht vijfduizend slachtoffers » (Jean Meyer, *La christiade*).

De Mexicaanse bisschoppen konden natuurlijk niet onwetend blijven van het lot van de Cristeros. In zijn memoires schreef Mgr. Ruiz y Flores : « *Van verschillende kanten liet men mij weten dat de amnestie die de president toegezegd had aan alle eenheden van de Cristeros niet gerespecteerd werd, en dat de federale soldaten en de lokale autoriteiten in veel gevallen wraak namen op de opstandelingen die zich overgegeven hadden. Ik maakte die klachten over aan Dr. Canales [een secretaris van Portes Gil tot wie het episcopaat zich "ten allen tijde" mocht richten]. Dat was alles wat ik kon doen* » (*Lo que sé del conflicto religioso*, Morelia 1959).

De president beschouwde de Kerk na de ondertekening van de *Arreglos* als overwonnen. Hij deed zelfs niet meer de moeite om de bisschoppen nog te ontvangen. Canales had als opdracht akte te nemen van hun eventuele opmerkingen – klachten zou een te sterk woord zijn – en ze vervolgens verticaal te klasseren. In zijn eigen memoires schreef Portes Gil onomwonden : « *De regering, die ik vertegenwoordigde, eiste van de vertegenwoordigers van het episcopaat een onvoorwaardelijke onderwerping aan de grondwet en aan de geldende wetten, die aan de katholieke Kerk geen enkele rechtspersoonlijkheid toekennen* » (*La lucha entre el poder civil y el clero*, Mexico 1934).

De katholieke hiërarchie zweeg, want ze had een pact gesloten met de Antichrist en was daardoor aan handen en voeten gebonden. Zij zweeg, en hoopte handenwringend dat het allemaal snel voorbij zou zijn. Maar het ging helemaal niet snel voorbij : tot in 1941 werden in Mexico Cristeros vermoord door milities van de regering !

Portes Gil pochte op zijn triomf tijdens een vrijmetselaarsbanket dat gehouden werd ter gelegenheid van de zomerzonnewende, op 21 juni 1929 : « *De clerus heeft de Staat integraal erkend. Hij heeft zonder voorbehoud verklaard dat hij zich strikt zou onderwerpen aan onze wetten. Ten overstaan van de vrijmetselarij engageer ik mij om deze wetgeving te doen respecteren. In Mexico vormen de Staat en de vrijmetselarij éénzelfde realiteit, want de mannen die al sedert jaren de macht uitoefenen, zijn altijd solidair gebleven met de revolutionaire beginselen van de vrijmetselarij* » (*Mejico cristero*, p. 400).

En hij eindigde met volgende veelbetekenende woorden, die het apocalyptisch drama van Mexico in een groter kader plaatsen : « *De strijd dateert niet*

van gisteren. De strijd is eeuwig. De strijd begon twintig eeuwen geleden. »

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*
Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

redactie KCR

Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : E. Govaerts, Postbus 14, B-2650 Edegem.

Abonnement : € 10. Steunabonnement : vanaf € 15. Buitenland : € 12.

Rekening 0003 3020 5780. IBAN : BE47 0003 3020 5780. BIC : BPOTBEB1.

Internet : www.nl.site-crc.com – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com